

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และได้กำหนดหลักการสำคัญข้อหนึ่ง คือ ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาโดยที่กำหนดให้ “มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา” เป็นภารกิจสำคัญหมวดหนึ่งที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการอีกทั้งต้องเป็นไปตามระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดด้วย ซึ่งการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อ หรือรับเข้าทำงานมีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐาน แม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้นผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษา (หมายถึงผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนทุกคนในสถานศึกษา) ต้องคำนึงถึงตลอดเวลาไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องได้รับผล หรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรง และโดยอ้อม นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวัง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 1)

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความตระหนัก รับผิดชอบ และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมาย และดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ได้ผล ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่แท้จริง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงานของทุกคน เป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยึดคุณภาพผู้เรียนฝังแน่นอยู่ในจิตใจตลอดเวลา โดยเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น ตลอดทั้งเสริมสร้างให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับตามมาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 2) ซึ่งหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 8 ประการ คือ

- 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ
- 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นการจัดการศึกษามุ่งให้การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจึงเป็นการประกันคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงผลอันเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 3)

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ครอบคลุมถึงสถานศึกษาเอกชนด้วย ซึ่งรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 6 ว่าด้วย “มาตรฐานการประกันคุณภาพ” กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก โดยหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเพื่อขอรับการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีการประเมินคุณภาพภายนอกทุก 5 ปี จากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ถ้าไม่ได้มาตรฐานจะต้องปรับปรุงแก้ไขจึงสามารถดำเนินกิจการอยู่ได้ (จิราภา ฌรงค์น้อย, 2548, หน้า 1)

ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ และภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการ เพื่อพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อม ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะหมวด 1 หมวด 4 และหมวด 6 กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา (ฉบับปี พ.ศ.2546 และฉบับปี พ.ศ.2553) มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก และมาตรฐานการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกแก่บุคลากรให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม คุณภาพในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนา การจัดการศึกษาอย่างยั่งยืนเป็นผลให้คุณภาพผู้เรียนมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าขึ้นโดยลำดับ ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ กำหนดนโยบาย โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสังกัด และมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนตรงตามความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความถนัด และความสนใจ ไปจนถึงเป็นผู้นำในการดำเนินการ การประเมินผล และการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 19)

ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษารวมถึง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีผล โดยตรงต่อความสำเร็จของการดำเนินการต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารที่ดีจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งหมายถึง กระบวนการใช้อิทธิพลของบุคคลที่เป็นผู้นำ ฮอลแลนด์เลอร์ (Hollander, 1978) (อ้างถึงใน สุพรรณ ประศรี, 2555, หน้า 15) เป็นความสามารถในการใช้อิทธิพลต่อกลุ่ม เพื่อให้ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ Robbins (1989) (อ้างถึงใน สมหวัง อาลัยญาติ, 2551, หน้า 11) ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมองค์กร ซึ่งไลท์วูด และดูค (Leithwood & Duke, 1998, p.136-137) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในวารสาร ต่าง ๆ ทางการบริหารตั้งแต่ปี 1985-1995 พบว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษาประกอบด้วย ภาวะผู้นำทาง วิชาการ ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำทางจริยธรรม ภาวะผู้นำมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำที่ ต้องการแก้ปัญหา และภาวะผู้นำทางการจัดการ ซึ่งเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมเหมาะสมกับ สถานการณ์ในเรื่องของการพัฒนาและบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด (สมหวัง อาลัยญาติ, 2551, หน้า 17) ผู้วิจัยจึงใช้เป็นแนวทางในการกำหนด แนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสถานศึกษาเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษา จำนวน 33 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2556, เว็บไซต์) มีการ ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งกำหนดหลักการสำคัญข้อหนึ่ง คือ ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา แต่กลับพบว่า มีสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ส่งรายงานประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2556 ตามเวลาที่กำหนด จำนวน 22 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2557ก, เว็บไซต์) และมีสถานศึกษาเอกชนที่ส่งรายงานประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2556 ไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนดจำนวน 11 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2557ข, เว็บไซต์) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยายังมีปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และไม่มี การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ (มนต์ชัย สุวรรณหงษ์, 2554, หน้า 4) สอดคล้องกับ สมหวัง อาลัยญาติ (2551, หน้า 33) ซึ่งสรุปการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ไว้ว่า สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ต่างดำเนินนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดย ให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุพรรณ ประศรี (2555, หน้า 103) ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปเป็นแนวทางให้ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาภาวะผู้นำและการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอกชนใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพการ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. หน่วยในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 33 โรงเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 66 คน และครูของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1,244 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2556, เว็บไซต์)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 57 คน และครูของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 250 คน รวมทั้งสิ้น 307 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรต้น และตัวแปรตามดังนี้

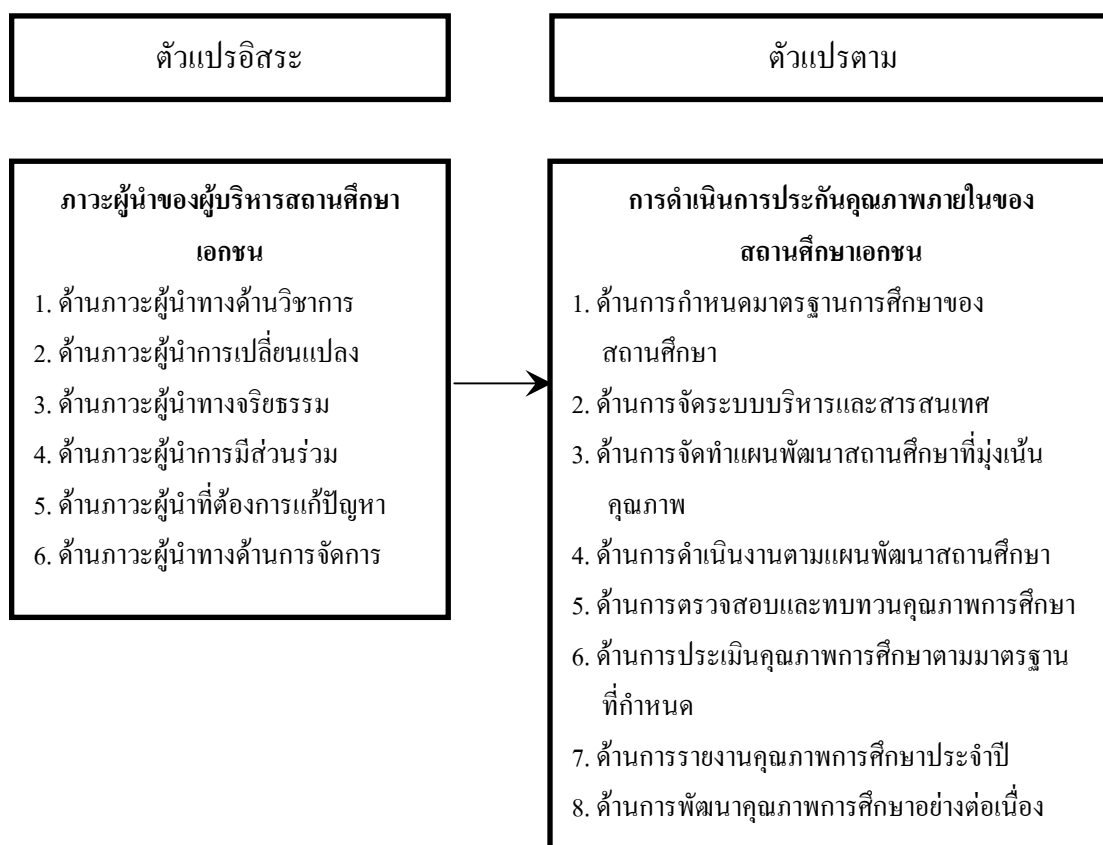
3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรย่อย 6 ตัวแปร คือ 1) ภาวะผู้นำทางด้านวิชาการ 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) ภาวะผู้นำทางจริยธรรม 4) ภาวะผู้นำการมีส่วนร่วม 5) ภาวะผู้นำที่ต้องการแก้ปัญหา และ 6) ภาวะผู้นำทางด้านการจัดการ

3.2 ตัวแปรตาม คือ สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรย่อย 8 ตัวแปร คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 3) การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวแปรต้น ตามแนวคิดของ ไทท์วูด

และคู้ก (Leithwood & Duke, 1998, pp.136-137) ซึ่งมี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำทางด้านวิชาการ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านภาวะผู้นำทางจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำการมีส่วนร่วม ด้านภาวะผู้นำที่ต้องการแก้ปัญหา และด้านภาวะผู้นำทางการจัดการ และกำหนดตัวแปรตามเป็นการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 9) ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน หมายถึง ระดับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในการใช้อิทธิพลซึ่งเป็นอำนาจในตัวของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ บุคลิกภาพ คุณธรรม และอำนาจที่ได้รับจากการดำรงตำแหน่ง ในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความต้องการ หรือคำสั่งให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้ ซึ่งสามารถวัดค่าได้ด้วยแบบสอบถามประเภทมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำทางด้านวิชาการ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านภาวะผู้นำทางจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำการมีส่วนร่วม ด้านภาวะผู้นำที่ต้องการแก้ปัญหา และด้านภาวะผู้นำทางการจัดการ

ภาวะผู้นำทางด้านวิชาการ หมายถึง ระดับความสามารถในการใช้อิทธิพลต่อครูไปสู่ทิศทางที่ช่วยปรับปรุงระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูยึดเป้าหมายหลักของสถานศึกษาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนางาน ทักษะและความสามารถในการนิเทศเกี่ยวกับงานวิชาการ การวางแผนงานวิชาการในสถานศึกษาร่วมกัน การส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การกระตุ้นให้มีการทดลองใช้วิธีการสอนใหม่ ๆ ตลอดจนการสังเกต นิเทศ และติดตามการจัดการเรียนการสอน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ระดับความสามารถในการใช้อิทธิพลในการเพิ่มขีดความสามารถและความเอาใจใส่ต่อผลงานของคณะครูในโรงเรียนให้สูงขึ้น ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการครอบคลุมทั้ง 4 ภาระงาน มีความคิดกว้างไกล และทันสมัยต่อการจัดการศึกษา พัฒนาตนเองให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา มีความสามารถเป็นที่ยอมรับ ศรัทธา ทำให้ครูและผู้อื่น ร่วมมือปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จ และมีเทคนิควิธีการกระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

ภาวะผู้นำทางจริยธรรม หมายถึง ระดับความสามารถในการใช้อิทธิพลต่อครูในประเด็นที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติที่มีคุณธรรมจริยธรรม ทำให้ทุกคนสามารถแยกแยะประเด็นใดถูกหรือผิด ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ มีคุณธรรมเป็นที่น่าเชื่อถือ มีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคน เคารพและยอมรับในความรู้ความสามารถและความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความเชื่อในค่านิยมประชาธิปไตย ใช้อำนาจโดยอาศัยหลักของเหตุผลบนกรอบของหลักกฎหมาย และส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ภาวะผู้นำการมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับความสามารถในการใช้อิทธิพลต่อครูในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ครูปฏิบัติงานอย่างอิสระ รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สร้างบรรยากาศให้เกิดความ

ร่วมมือร่วมใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นผู้ร่วมงานให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มกำลังความรู้ความสามารถ และตัดสินใจโดยยึดหลักการและระเบียบโดยเทียบเคียงกับเสียงส่วนใหญ่ของครูผู้ร่วมงาน

ภาวะผู้นำที่ต้องการแก้ปัญหา หมายถึง ระดับความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจนเกิดผลดีโดยใช้เงื่อนไข และเหตุผลของครูผู้ร่วมงานเป็นหลักในการพิจารณาแก้ปัญหา และการทำงาน เข้าใจถึงปัญหาโดยการวิเคราะห์ห้อย่างมีเหตุผลด้วยความรอบคอบ เข้าใจความต้องการและความรู้สึกของครูและผู้ร่วมงาน และสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างฉลาด และเฉียบแหลม

ภาวะผู้นำทางด้านการจัดการ หมายถึง ระดับความสามารถทางด้านการจัดการซึ่งเน้นความรับผิดชอบที่จะนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การร่วมมือกับครูผู้ร่วมงานทุกฝ่ายกำหนดนโยบาย ปรับเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็นโอกาส พัฒนางานโดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ มีการวางแผนการทำงานเป็นระบบอย่างรอบคอบ จัดวางระบบการติดต่อสื่อสารในองค์กรเป็นอย่างดี ปฏิบัติงานโดยยึดกรอบนโยบาย ใช้อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ได้อย่างเหมาะสม และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอกชน หมายถึง ระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาเอกชนในการประเมินผล และการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง ระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาในการกำหนดคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐาน ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ความต้องการของสถานศึกษา และท้องถิ่น มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศักยภาพของผู้เรียน และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา

การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง ระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาในการจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาควรจัดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด และการจัดเก็บข้อมูลแล้วสรุปเป็นสารสนเทศเพื่อการใช้งานได้ทันทีในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งมีมีบทบาทหน้าที่กำหนดแนวทางและวิธีการกำกับ ติดตาม ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ แต่งตั้งบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานการประกันคุณภาพภายใน และจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลเพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ หมายถึง ระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ จัดทำแผนกลยุทธ์ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม กำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรของสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน อย่างชัดเจน และจัดสรรงบประมาณ และการใช้ทรัพยากรอย่างเพียงพอ

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา หมายถึง ระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาในการดำเนินงานตามแผน ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ จัดให้มีการประชุม วางแผนการดำเนินงาน จัดให้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดตั้งอำนวยการตรวจสอบแก่บุคลากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาในการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ วางแผนการดำเนินงาน กำหนดวิธี/มาตรฐานที่ใช้ในการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา กำหนดให้คณะบุคคลดำเนินการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพ และรายงานการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สรุปผลการตรวจสอบและทบทวน และนำผลการดำเนินงานไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด หมายถึง ระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การจัดให้ผู้เรียนในทุกระดับชั้นได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐานอย่างหลากหลาย รายงานผลการประเมินอย่าง

ชัดเจน เข้าใจง่าย และเชื่อถือได้ และนำข้อมูลที่ได้จากการประเมิน ไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี หมายถึง ระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาในการกำหนดรูปแบบของรายงานประจำปีได้ตามความเหมาะสม ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ จัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีโดยระบุหลักฐาน ข้อมูลและผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไว้ในรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี มีการรายงาน และเผยแพร่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาในด้านความยั่งยืนของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนา ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ส่งเสริมและสร้างความเข้าใจในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากร ปรับปรุง พัฒนาและรักษาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง นำเทคนิคและวิธีการใหม่ที่หลากหลายมาใช้ในการพัฒนาทุกโครงการ/กิจกรรม ดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ และนำระบบประกันคุณภาพศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน หมายถึง ผู้บริหารของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สถานศึกษาเอกชน หมายถึง สถานศึกษาที่เอกชนหรือคณะบุคคลเป็นผู้จัดโดยใช้ทรัพยากรหลักทั้งที่เป็นคน ทุนทรัพย์ และวัสดุอุปกรณ์ของภาคเอกชน และจัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์อันจำกัดสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ในที่นี้ หมายถึง สถานศึกษาเอกชนในระบบประเภทสามัญ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของตน และแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในของสถานศึกษา
2. สถานศึกษาเอกชนสามารถเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินภายนอกจากองค์กรมหาชนตามรูปแบบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาต่อไป

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาสามารถนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด และสามารถนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในของสถานศึกษาในสังกัดได้

4. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสามารถนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในสังกัด และสามารถนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในของสถานศึกษาเอกชนในสังกัดได้